

BERT

☑ Trắc nghiệm 28 📄 Thực hành 3 🔗 Chạy trên Kaggle ⬇ PDF bài

Ở bài 6.1, câu “bài giảng không hay” bị đoán là khen, vì baseline chỉ đếm từ và không thấy “không” đi với “hay”. Để hiểu câu, vector của mỗi từ phải phụ thuộc vào các từ xung quanh. BERT là model Transformer đọc cả câu theo hai chiều và cho mỗi token một vector theo ngữ cảnh. Bài này học cách BERT được huấn luyện, và cách thêm một lớp nhỏ lên trên để dùng BERT phân loại câu hoặc gán nhãn từng token.

MỤC TIÊU

- Hiểu cách BERT được huấn luyện (masked language modeling).
- Theo dõi shape từ token tới đầu ra cho cả câu và cho từng token.
- Huấn luyện một encoder nhỏ từ đầu.
- Gán nhãn từng token (NER) khi một từ bị tách thành nhiều subword.

Token có ngữ cảnh, không chỉ một hàng trong bảng

Embedding đầu vào là phép tra bảng: token ID t_i lấy vector $E[t_i]$. Sau encoder, hidden state $\mathbf{h}_i$ phụ thuộc các token được phép nhìn trong câu. “đường” trong “đường đi” và “đường ngọt” bắt đầu ở cùng một hàng embedding nhưng nhận hidden states khác nhau. Embedding tĩnh như word2vec (bài 3.8) chỉ có một vector cho “bank”, dù nghĩa là bờ sông hay ngân hàng; hidden state của encoder thì tách được hai nghĩa.

Positional embedding bổ sung vị trí, vì self-attention không tự biết thứ tự từ chỉ từ một tập vector.

HỎI NHANH

Để phân biệt “đường” là lối đi với “đường” là vị ngọt, một bạn lấy `token_embedding.weight[id("đường")]` của checkpoint BERT làm vector của từ trong từng câu. Cách này cho ra gì?

- A Hai vector khác nhau, vì BERT là model hai chiều
- B Hai vector giống hệt, vì đó chỉ là một hàng của bảng tra
- C Hai vector khác nhau, vì đã cộng position embedding
- D Code báo lỗi, vì embedding chỉ đọc được bên trong forward

BERT là tên một họ model và một phương pháp pretraining cụ thể, không phải tên của mọi encoder. BERT gốc dùng WordPiece, token embedding, position embedding và token-type embedding để đánh dấu đoạn A/B. Một số biến thể bỏ hoặc đổi token-type embedding, tokenizer hoặc mục tiêu học. Vì vậy cần đọc config và model card của đúng checkpoint; PhoBERT, RoBERTa hay DistilBERT không thừa hưởng mọi đặc điểm của BERT gốc.

Một attention head tính điểm giữa query và key. Với ma trận Q, K, V rút từ hidden states, ta dùng

$$A = \text{softmax} \left(\frac{QK^\top}{\sqrt{d_k}} + M \right), \quad H' = AV.$$

Softmax theo chiều key làm mỗi hàng thành phân phối trọng số. M đặt $-\infty$ ở liên kết bị cấm để sau softmax trọng số bằng 0. Encoder BERT không dùng causal mask cho các token thật: khi đọc một câu hoàn chỉnh để phân loại, nó được nhìn hai phía, nhưng vẫn cần mask padding. Đó cũng là khác biệt chính giữa BERT và GPT: BERT là encoder đọc hai phía để hiểu câu, GPT là decoder chỉ nhìn bên trái để sinh tiếp.

Causal mask dành cho dự đoán tiếp token ở bài 6.4; dùng nhầm hai loại mask có thể làm đổi nhiệm vụ hoặc lộ đáp án.

HỎI NHANH

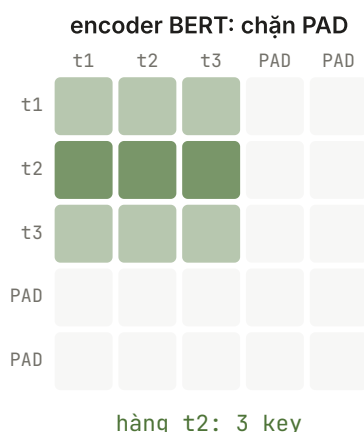
Câu có 3 token thật, được pad thêm 2 PAD thành độ dài 5. Ở hàng attention của token thật thứ hai, encoder BERT và decoder causal lần lượt cho phép bao nhiêu key?

A Encoder 3, causal 2

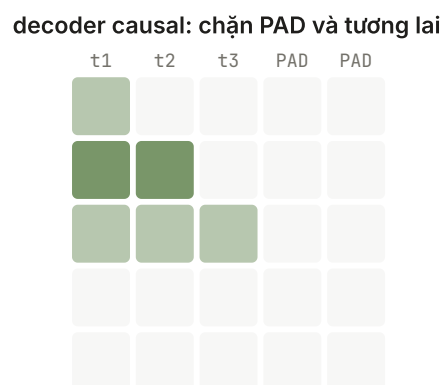
B Encoder 5, causal 2

C Encoder 3, causal 3

D Encoder 2, causal 3

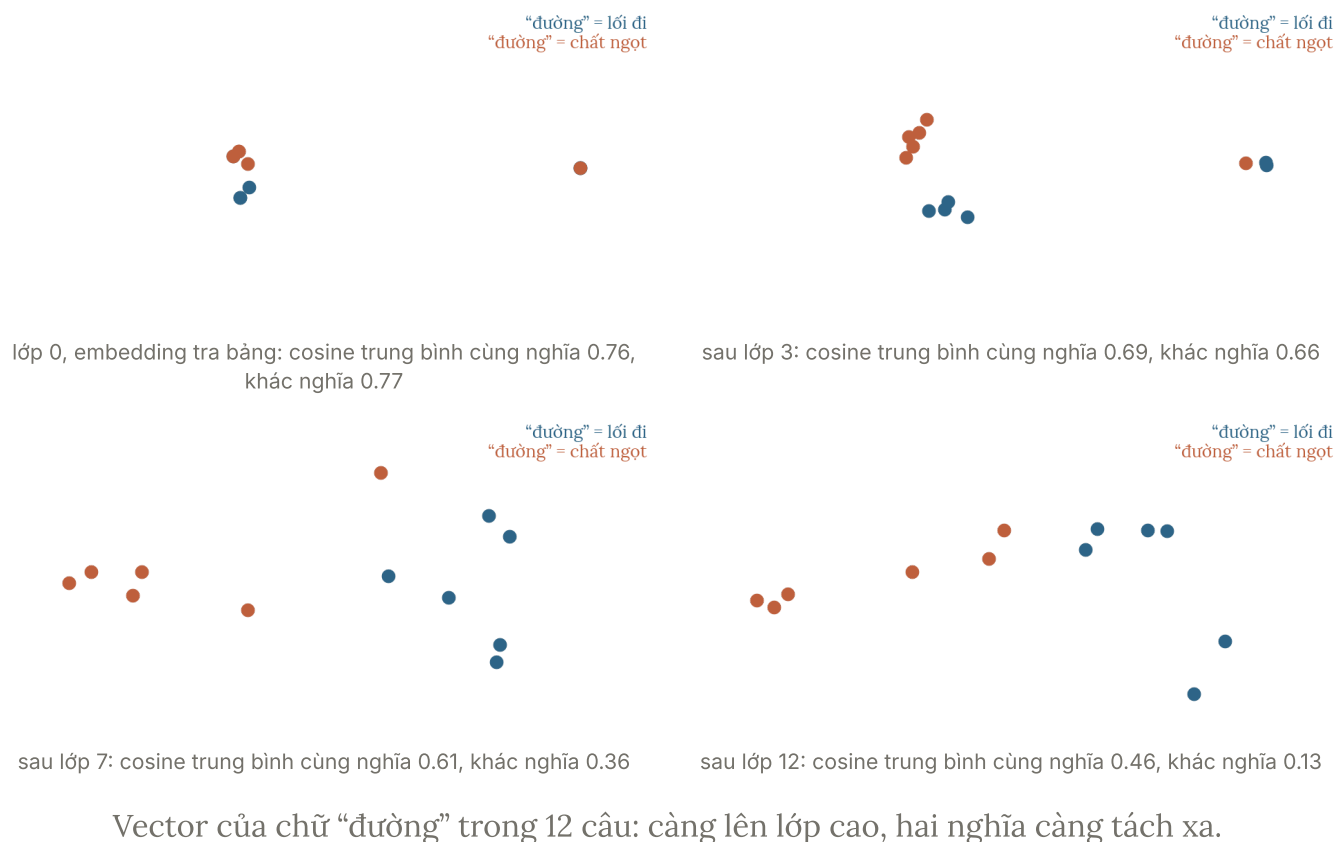

hàng t2: 3 key

hàng t2: 2 key

Encoder chỉ chặn cột PAD; causal mask còn chặn key tương lai.

BERT học trước bằng cách che một phần câu

Masked language modeling (MLM) chọn một số vị trí, làm biến đổi token đầu vào ở đó, rồi yêu cầu đoán token gốc. Ví dụ “An [MASK] sách” có thể cần “đọc”. Loss chỉ tính trên các vị trí được chọn; các token còn lại chỉ đóng vai ngữ cảnh. BERT gốc chọn 15% vị trí; trong số đó 80% thay bằng [MASK], 10% thay bằng token ngẫu nhiên, 10% giữ nguyên.

Lý do nằm ở fine-tuning: [MASK] không bao giờ xuất hiện trong câu thật, nên nếu mọi vị trí được chấm đều mang [MASK], model chỉ cần biểu diễn tốt ở những chỗ có ký hiệu ấy. Khi một token thật cũng có thể là vị trí bị chấm, model phải giữ biểu diễn tốt cho mọi token. [Bài báo BERT](#).

Nếu tập vị trí được chọn là S , loss MLM là

$$\mathcal{L}_{\text{MLM}} = -\frac{1}{|S|} \sum_{i \in S} \log p_{\theta}(t_i \mid \tilde{t}_1, \dots, \tilde{t}_L).$$

Dấu ngã nhắc rằng chuỗi đầu vào đã được làm biến đổi. Nhãn t_i vẫn là token gốc. MLM học từ corpus không có nhãn phân loại, còn fine-tuning học từ các câu có nhãn nhiệm vụ. Pretraining không tự cho biết nhận xét nào tích cực; head phân loại và nhiều khi cả encoder phải được điều chỉnh.

HỎI NHANH

Một vị trí được chọn cho MLM chứa token gốc “đọc”, và ở lượt này đầu vào tại đó được thay bằng [MASK]. Nhãn của vị trí ấy là gì?

- A ID của [MASK], vì đó là token model nhìn thấy
- B -100, vì vị trí đã bị che thì bỏ khỏi loss
- C Nhãn cảm xúc của cả câu chứa vị trí ấy
- D ID của “đọc”, token gốc trước khi bị che

15% vị trí được chọn để chấm loss

80%: thay [MASK]	An	[MASK]	sách	→ đoán “đọc”
10%: token ngẫu nhiên	An	bàn	sách	→ đoán “đọc”
10%: giữ nguyên	An	đọc	sách	→ đoán “đọc”

nhãn luôn là token gốc; vị trí không được chọn mang -100

BERT chọn 15% vị trí: 80% thay MASK, 10% thay token ngẫu nhiên, 10% giữ nguyên.

HỎI NHANH

Một câu có 40 token thật và 24 PAD. MLM chọn 6 vị trí, và tổng $-\log p$ của token gốc trên 6 vị trí ấy là 9.0. $\mathcal{L}_{\text{MLM}}$ của câu bằng bao nhiêu?

A 0.1406

B 0.225

C 1.5

D 9.0

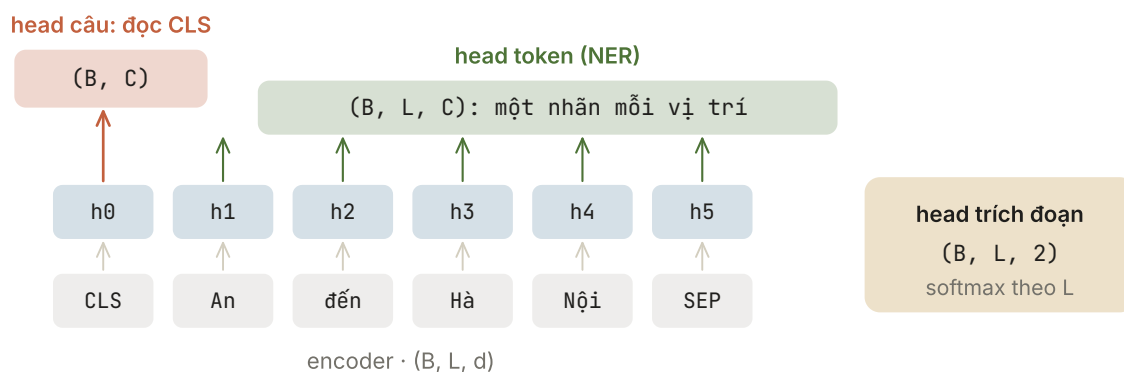
Hai nhiệm vụ, hai vị trí đặt head

Encoder trả H có shape (B, L, d) . Có hai kiểu head:

- **Phân loại câu** (sequence classification) cần một dự đoán cho mỗi câu: lấy hidden state của [CLS] hoặc pooling như lúc model được huấn luyện, rồi đưa qua linear head thành (B, C) , với C lớp.
- **Phân loại token** (token classification) cần một dự đoán cho mỗi vị trí: linear head trên từng $\mathbf{h}_i$ cho (B, L, C) .

Nhận diện thực thể có tên (NER) là phân loại token, thường dùng nhãn BIO: B-L0C bắt đầu địa danh, I-L0C tiếp tục địa danh, 0 ở ngoài thực thể: “Nguyễn Văn An đến Huế” là B-PER I-PER I-PER 0 B-L0C. Gán từ loại (danh từ, động từ...) cho từng từ cũng là token classification; thêm dấu cho văn bản không dấu, “toi đi học” thành “tôi đi học”, thường được làm như vậy, mỗi âm tiết một nhãn.

Cặp câu được ghép thành [CLS] A [SEP] B [SEP], với token_type_ids bằng 0 cho phần A, kể cả [CLS] và [SEP] đầu, và bằng 1 cho phần B. Head phân loại 3 lớp trên bert-base (ẩn 768) có $768 \cdot 3 + 3 = 2307$ tham số. attention_mask của Hugging Face dùng 1 cho token giữ lại, ngược với key_padding_mask của nn.MultiheadAttention (True là bỏ), nên phải đảo trước khi chuyển.

Ba cách đặt head: đọc CLS cho cả câu, mỗi token một nhãn, hoặc điểm đầu và cuối của đoạn.

Dại lượng	Shape	Kiểu hoặc ý nghĩa
input_ids	(B, L)	số nguyên, dùng tra bảng
attention_mask kiểu HF	(B, L)	1 giữ, 0 padding
last_hidden_state	(B, L, d)	vector ngữ cảnh
logits phân loại câu	(B, C)	điểm trước softmax
logits gán nhãn token	(B, L, C)	một hàng điểm mỗi vị trí

Head pretrained cho MLM không thể dùng nguyên như head NER vì số lớp và ý nghĩa đầu ra khác nhau. Một head nhiệm vụ mới thường khởi tạo ngẫu nhiên; trọng số pretrained chỉ nằm ở backbone. Vì vậy dự đoán in ra ngay sau khi gán head chưa mang thông tin gì về nhiệm vụ; head phải được học trên dữ liệu có nhãn.

Extractive question answering (chọn đoạn trả lời nằm sẵn trong văn bản, như bộ SQuAD) cũng dùng head token. Câu hỏi và đoạn văn được ghép thành một chuỗi [CLS] câu hỏi [SEP] đoạn văn [SEP]; mỗi vị trí cho hai logits, một cho “bắt đầu đáp án”, một cho “kết thúc đáp án”, nên logits có shape (B, L, 2). Softmax lấy theo chiều vị trí L , không theo chiều 2: hai số ở một vị trí không phải hai lớp cạnh tranh nhau, mà là điểm của vị trí ấy trong hai cuộc chọn riêng.

HỎI NHANH

Head trích đoạn trả về logits (1, 384, 2). Argmax của logits “bắt đầu” rơi vào vị trí 57, còn argmax của logits “kết thúc” rơi vào vị trí 41. Đọc đáp án thế nào?

- A Đào hai đầu, lấy đoạn từ vị trí 41 đến 57
- B Chọn cặp $i \leq j$ có tổng hai điểm lớn nhất
- C Trả về rỗng, vì hai argmax không tạo được đoạn hợp lệ
- D Chỉ lấy token 57, vì điểm bắt đầu chắc hơn

Một encoder nhỏ học từ đầu trên CPU

Ta dựng một encoder một lớp, hidden size 16 và hai attention heads, rồi dạy nó phân loại mười câu tự soạn. Kiến trúc giống một lớp của BERT: token embedding cộng position embedding, self-attention hai chiều có padding mask, head đọc CLS. Khác biệt là model học thẳng nhiệm vụ phân loại từ khởi tạo ngẫu nhiên, bỏ qua giai đoạn MLM; mọi tensor đủ nhỏ để in ra và cả bài chạy trên CPU trong vài giây.

Câu được tách bằng `split()`; ví_dụ viết liền để thành một token. Nhãn theo đúng khó khăn ở đầu bài: “hay” và “không tệ” là 1, “tệ” và “không hay” là 0.

Python

```
import torch
from torch import nn

torch.manual_seed(63)
torch.set_num_threads(1)
train_texts = [
    "bài hay", "bài không tệ", "ví_dụ hay", "ví_dụ không tệ", "giảng hay",
    "bài tệ", "bài không hay", "ví_dụ tệ", "ví_dụ không hay", "giảng không tệ",
]
train_labels = torch.tensor([1, 1, 1, 1, 1, 0, 0, 0, 0, 1])
valid_texts = ["giảng tệ", "giảng không hay"]
valid_labels = torch.tensor([0, 0])
```

```

vocab = {"[PAD]": 0, "[CLS]": 1, "[UNK]": 2}
for word in sorted({word for text in train_texts for word in text.split()}):
    vocab[word] = len(vocab)

def make_batch(texts):
    rows = [[vocab["[CLS]"]] + [vocab.get(word, 2) for word in text.split()] for text in
texts]
    ids = torch.zeros(len(rows), max(map(len, rows)), dtype=torch.long)
    for i, row in enumerate(rows):
        ids[i, :len(row)] = torch.tensor(row)
    return ids

class SmallEncoderClassifier(nn.Module):
    def __init__(self):
        super().__init__()
        self.token_embedding = nn.Embedding(len(vocab), 16, padding_idx=0)
        self.position_embedding = nn.Embedding(12, 16)
        layer = nn.TransformerEncoderLayer(
            d_model=16, nhead=2, dim_feedforward=32,
            dropout=0.0, batch_first=True,
        )
        self.encoder = nn.TransformerEncoder(layer, num_layers=1,
enable_nested_tensor=False)
        self.classifier = nn.Linear(16, 2)

    def forward(self, ids):
        positions = torch.arange(ids.shape[1]).unsqueeze(0)
        inputs = self.token_embedding(ids) + self.position_embedding(positions)
        # PyTorch key_padding_mask: True nghĩa là Bỏ qua key ấy.
        hidden = self.encoder(inputs, src_key_padding_mask=ids.eq(0))
        return self.classifier(hidden[:, 0]), hidden

model = SmallEncoderClassifier()
train_ids = make_batch(train_texts)
logits_before, hidden_before = model(train_ids)
print("IDs/hidden/logits:", tuple(train_ids.shape), tuple(hidden_before.shape),
tuple(logits_before.shape))

```

KẾT QUẢ

```
IDs/hidden/logits: (10, 4) (10, 4, 16) (10, 2)
```

Dòng `hidden[:, 0]` lấy CLS ở đầu mọi câu. Bảng vị trí có 12 hàng, nên một câu dài hơn 12 token sẽ gây lỗi chỉ số; BERT gốc có 512 hàng, và đó là giới hạn độ dài của checkpoint.

PyTorch `src_key_padding_mask=True` là bỏ vị trí, trái với quy ước HF `attention_mask=1` là giữ; bài 3.9 đã gặp kiểu ngược quy ước này giữa hai hàm `attention` của chính PyTorch.

HỎI NHANH

Batch `["bài không hay", "giảng hay"]` có ID `[[1, 3, 6, 5], [1, 4, 5, 0]]`. Một bạn truyền mask kiểu HF `ids.ne(0)`, tức True ở token thật, thẳng vào `src_key_padding_mask`. Chuyện gì xảy ra?

- A Không có gì thay đổi, vì True ở hai quy ước cùng nghĩa là giữ
- B PyTorch tự đảo mask khi nhận tensor kiểu bool
- C Câu hai chỉ còn đọc PAD, còn câu một mất hết key
- D Chỉ CLS bị bỏ, các token khác vẫn đọc đúng

Vòng học dưới đây gói trong hai hàm `fit` và `predict` để lát nữa chạy lại với seed khác. Ta dùng `CrossEntropyLoss` trực tiếp trên logits: hàm này tự làm log-softmax ổn định, nên không softmax trước. Loss được lưu trước mỗi lần cập nhật; đánh giá chạy ở chế độ `eval()`.

Python

```
loss_function = nn.CrossEntropyLoss()

def fit(model, steps=100):
    optimizer = torch.optim.Adam(model.parameters(), lr=0.02)
    history = []
    model.train()
    for step in range(steps):
        optimizer.zero_grad()
        loss = loss_function(model(train_ids)[0], train_labels)
        loss.backward()
        optimizer.step()
        history.append(loss.item())
    model.eval()
    return history
```

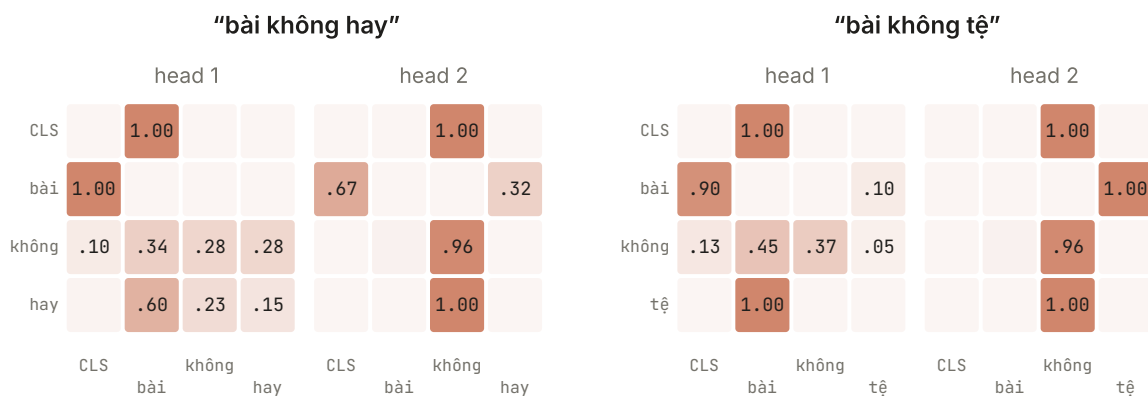
```
def predict(model, texts):
    with torch.no_grad():
        return model(make_batch(texts))[0].argmax(dim=-1)

loss_history = fit(model)
train_pred = predict(model, train_texts)
valid_pred = predict(model, valid_texts)
print("loss đầu/cuối:", round(loss_history[0], 4), round(loss_history[-1], 4))
print("train accuracy:", round((train_pred == train_labels).float().mean().item(), 3))
for text, label, pred in zip(valid_texts, valid_labels.tolist(), valid_pred.tolist()):
    print(text, "thật:", label, "đoán:", pred)
```

KẾT QUẢ

```
loss đầu/cuối: 1.248 0.2777
train accuracy: 0.8
giảng tệ thật: 0 đoán: 1
giảng không hay thật: 0 đoán: 1
```

Loss giảm từ 1.248 xuống 0.2777, nhưng train accuracy chỉ 0.8, và cả hai câu validation đều bị đoán nhầm 1 dù gold là 0. Con số 0.2777 đáng nhìn kỹ: nó rất gần $0.4 \ln 2 \approx 0.2773$, đúng mức loss khi sáu câu được đoán gần như chắc chắn đúng còn bốn câu có xác suất 0.5. Ta in xác suất của các câu chứa “không” để kiểm giả thuyết ấy, rồi chạy lại cùng recipe với năm seed khác.

hàng CLS của hai câu gần như trùng nhau: head đọc CLS không thấy khác biệt hay/tệ

Hàng CLS gần như giống hệt ở hai câu khác nhau.

Python

```
import math
```

```

with torch.no_grad():
    train_prob = model(train_ids)[0].softmax(dim=-1)[: , 1]
for text, label, prob in zip(train_texts, train_labels.tolist(), train_prob.tolist()):
    if "không" in text:
        print(f"{text}: nhãn {label}, P(1) = {prob:.4f}")
print("0.4 * ln 2 =", round(0.4 * math.log(2), 4))

for seed in [1, 2, 3, 4, 5]:
    torch.manual_seed(seed)
    other = SmallEncoderClassifier()
    history = fit(other)
    train_acc = (predict(other, train_texts) == train_labels).float().mean().item()
    valid_ok = int((predict(other, valid_texts) == valid_labels).sum())
    print(f"seed {seed}: loss cuối {history[-1]:.4f}, train {train_acc:.1f}, validation đúng {valid_ok}/2")

```

KẾT QUẢ

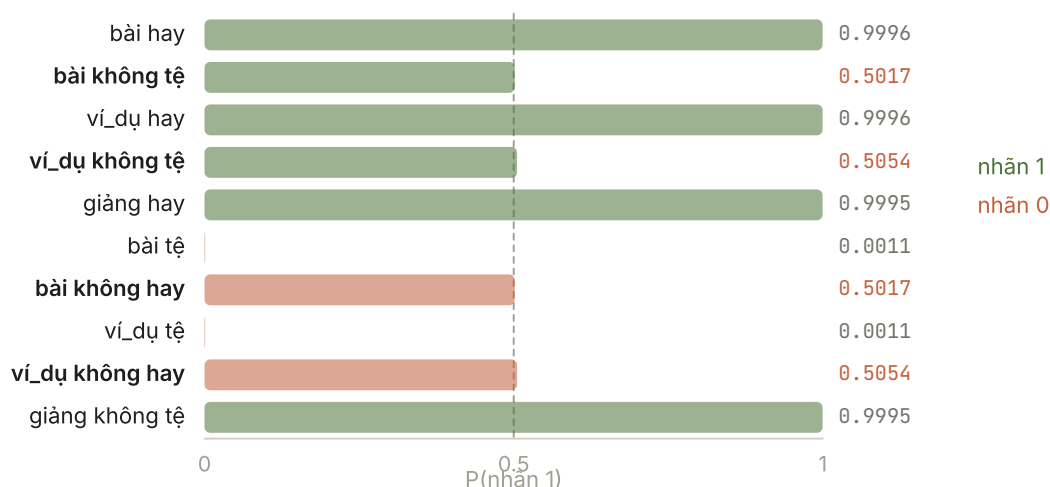
```

bài không tệ: nhãn 1, P(1) = 0.5017
ví_dụ không tệ: nhãn 1, P(1) = 0.5054
bài không hay: nhãn 0, P(1) = 0.5017
ví_dụ không hay: nhãn 0, P(1) = 0.5054
giảng không tệ: nhãn 1, P(1) = 0.9995
0.4 * ln 2 = 0.2773
seed 1: loss cuối 0.2781, train 0.8, validation đúng 0/2
seed 2: loss cuối 0.0000, train 1.0, validation đúng 2/2
seed 3: loss cuối 0.0001, train 1.0, validation đúng 0/2
seed 4: loss cuối 0.0000, train 1.0, validation đúng 2/2
seed 5: loss cuối 0.0001, train 1.0, validation đúng 1/2

```

“bài không tệ” (nhãn 1) và “bài không hay” (nhãn 0) nhận cùng một xác suất 0.5017; cặp “ví_dụ” cũng vậy với 0.5054. Model chưa tách được “không tệ” khỏi “không hay”. Nhãn của bốn câu này phụ thuộc vào **cặp** từ chứ không vào từng từ: “không” đảo nghĩa của từ đứng sau, đúng dạng XOR (bài 3.2). Lần chạy với seed 63 dừng ở xác suất 0.5 cho cả bốn câu, và seed 1 cũng kẹt ở loss 0.2781.

Còn “giảng không tệ” được đoán đúng với 0.9995 vì một lý do khác: trong train, “giảng” chỉ xuất hiện ở hai câu nhãn 1, nên model có thể dựa vào lối tắt “giảng → tích cực”.

Sau 100 bước, bốn câu “không hay”, “không tệ” vẫn đứng ở 0.5.

Lối tắt ấy giải thích phần validation. Bốn seed 2–5 học thuộc cả mười câu train, nhưng validation dao động từ 0/2 đến 2/2. Train không chứa thông tin nào về “giảng tệ” hay “giảng không hay”, nên mọi cách đoán hai câu này đều khớp train như nhau và seed quyết định model rơi vào cách nào. Hai câu validation đều chứa “giảng”, vì vậy chúng đo lối tắt chứ không đo khả năng đọc phủ định. Pretraining MLM trên corpus lớn là cách BERT có sẵn nhiều ví dụ “không + tính từ” trước khi gặp mười câu có nhãn.

seed	loss cuối	train	validation
63	0.2777	0.8	0/2
1	0.2781	0.8	0/2
2	0.0000	1.0	2/2
3	0.0001	1.0	0/2
4	0.0000	1.0	2/2
5	0.0001	1.0	1/2

kẹt ở 0.4 ln 2 hoặc học thuộc train; validation chỉ là may rủi trên hai câu

Cùng cách train, sáu seed cho kết quả rất khác nhau.

HỎI NHANH

Seed 2 đến 5 đều đạt 1.0 trên train, nhưng trên 2 câu validation lần lượt được 2/2, 0/2, 2/2 và 1/2. Nên làm gì tiếp?

- A Nộp seed 2, vì đó là kết quả validation cao nhất
- B Kết luận encoder hai chiều không học được phù định
- C Đổi learning rate rồi chọn lại seed trên hai câu này
- D Thêm câu có "giảng" ở cả hai nhãn rồi mới so

Kiểm padding bằng một bất biến

Thêm padding vào cuối câu mà giữ mask đúng phải gần như không đổi logits của câu. Đây là phép kiểm mạnh hơn việc chỉ nhìn shape. Các khác biệt làm tròn nhỏ có thể có; dùng `allclose` thay vì so từng bit.

Python

```
one_sentence = make_batch(["bài không hay"])
extra_padding = torch.zeros(1, 3, dtype=torch.long)
padded_sentence = torch.cat([one_sentence, extra_padding], dim=1)
with torch.no_grad():
    original_logits = model(one_sentence)[0]
    padded_logits = model(padded_sentence)[0]
print("logits không đổi:", torch.allclose(original_logits, padded_logits, atol=1e-5))
```

KẾT QUẢ

logits không đổi: True

Token PAD vẫn có query ở một số implementation, nên output ở vị trí PAD có thể khác 0. Điều cần ở đây là PAD không được làm key cung cấp thông tin cho token thật và không được tính vào loss hay pooling. Vì vậy mask attention và mask loss là hai việc liên quan nhưng không thay thế nhau.

Nhãn ở vị trí đệm đặt -100 để cross-entropy bỏ qua (`ignore_index`, bài 3.4). GPT-2 không có token đệm; cách thường làm là gán `tokenizer.pad_token = tokenizer.eos_token`, rồi dựa vào `attention_mask` và nhãn -100 để vị trí đệm không ảnh hưởng.

HỎI NHANH

Attention mask đã đúng. Vì sao nhãn token ở vị trí PAD vẫn phải là -100 ?

- A Vì mask chỉ chặn PAD làm key, còn loss vẫn tính ở mọi vị trí có nhãn
- B Vì mask attention chỉ có tác dụng khi model chạy trên GPU
- C Vì -100 là token ID riêng mà tokenizer dành cho PAD
- D Không cần, vì hidden state tại PAD bằng 0 nên loss bằng 0

NER: nhãn từ phải căn vào subword

Giả sử câu đã chia thành từ An, đến, Hà_Nội, sớm, với nhãn B-PER, 0, B-LOC, 0. Tokenizer minh họa chia Hà_Nội thành Hà và ##Nội, đồng thời thêm CLS/SEP. Có 7 token nhưng chỉ 4 nhãn gốc.

Ta chọn chính sách chỉ tính loss ở subword đầu của mỗi từ; các subword còn lại, special tokens và padding nhận nhãn -100 . Đây là **giá trị bỏ qua trong loss**, không phải ID token hay nhãn “không biết”.

word_id	None	0	1	2	2	3	None
	[CLS]	An	đến	Hà	##Nội	sóm	[SEP]
nhãn	-100	B-PER	0	B-LOC	-100	0	-100

4 vị trí góp loss; ##Nội cùng word_id 2 với Hà nên nhận -100

Chỉ subword đầu của mỗi từ mang nhãn; CLS, SEP và subword tiếp nối nhận -100.

Python

```
label_to_id = {"0": 0, "B-PER": 1, "B-LOC": 2}
word_labels = [1, 0, 2, 0]
tokens = ["[CLS]", "An", "đến", "Hà", "##Nội", "sóm", "[SEP]"]
word_ids = [None, 0, 1, 2, 2, 3, None]

def align_first_subword(word_ids, labels):
    aligned = []
    previous = None
    for word_id in word_ids:
        if word_id is None or word_id == previous:
            aligned.append(-100)
        else:
            aligned.append(labels[word_id])
            previous = word_id
    return aligned

aligned = align_first_subword(word_ids, word_labels)
print(list(zip(tokens, aligned)))

# Logits giả định để kiểm cách tính loss, không phải dự đoán NER của encoder trên.
token_logits = torch.zeros(1, len(tokens), 3)
for position, label in enumerate(aligned):
    if label != -100:
        token_logits[0, position, label] = 2.0
labels_tensor = torch.tensor([aligned])
ner_loss = nn.CrossEntropyLoss(ignore_index=-100)(
    token_logits.reshape(-1, 3), labels_tensor.reshape(-1)
)
```

```
print("vị trí tính loss:", int(labels_tensor.ne(-100).sum()))
print("loss:", round(ner_loss.item(), 4))
```

KẾT QUẢ

```
[(['CLS'], -100), ('An', 1), ('đến', 0), ('Hà', 2), ('##Nội', -100), ('sớm', 0), ('[SEP]', -100)]
```

```
vị trí tính loss: 4
```

```
loss: 0.2395
```

Ở đây chỉ 4 vị trí góp loss. Nếu nhân bản nhãn đầu cho mọi subword, các từ bị cắt nhiều sẽ có trọng số lớn hơn trong loss; nếu dùng BIO cho mọi subword thì còn phải chuyển nhãn tiếp nối phù hợp. Chính sách nào cũng cần thống nhất khi train và đọc output. Fast tokenizer thường cung cấp `word_ids()` để căn nhãn; không tự dùng độ dài chuỗi hoặc vị trí token để đoán tương ứng.

NER được chấm theo thực thể trọn vẹn: sai một phần của “Hà Nội” có thể làm mất cả entity. Token accuracy thường cao vì nhiều token là 0. Với tiếng Việt, cần xác định nhãn đặt trên âm tiết, ký tự hay token nào và metric đo ranh giới; không dùng nguyên xi cách làm NER theo từ nếu đơn vị của đề khác.

HỎI NHANH

Ta đổi chính sách: chép nhãn của từ cho mọi subword, nên Hà và ##Nội đều mang B-LOC. Đọc dự đoán ở mức subword theo quy tắc BIO thì “Hà Nội” thành gì?

- A Một thực thể LOC, vì hai subword cùng nhãn
- B Hai thực thể LOC là “Hà” và “Nội”
- C Không có thực thể nào, vì thiếu nhãn I-LOC
- D Một thực thể LOC chỉ gồm subword “Hà”

chép B-LOC cho cả hai

2 thực thể

đổi subword sau thành I-LOC

1 thực thể

Hai B-LOC liền nhau là hai thực thể; subword tiếp nối phải mang I-LOC.

Kiểm loss của đoạn code trên bằng tay. Logits ở mỗi vị trí được tính loss là $(2, 0, 0)$ theo một hoán vị để lớp đúng đứng đầu. Xác suất lớp đúng là $e^2/(e^2 + 2) \approx 0.787$, nên loss một vị trí là $-\log 0.787 \approx 0.2395$. Cả bốn vị trí có cùng phân phối nên loss trung bình cũng bằng 0.2395. Các vị trí -100 không làm tăng mẫu số lên 7. Đây là cách kiểm độc lập kết quả code.

HỎI NHANH

Quên đặt -100, nên ba vị trí [CLS], ##Nội và [SEP] nhận nhãn 0, tức ID 0, còn logits của chúng vẫn là $(0, 0, 0)$. Loss trung bình mới bằng bao nhiêu?

A 0.2395

B 0.6077

C 1.0635

D 1.0986

Từ encoder nhỏ sang checkpoint pretrained

Với dữ liệu thật, encoder không học từ đầu mà nạp một checkpoint đã pretrain bằng MLM. [Script fine-tuning](#) của chương dùng distilbert/distilbert-base-multilingual-cased, bản thu gọn đa ngôn ngữ trong họ BERT, và đọc một dataset JSON trên máy gồm

label_names, train, validation; [hướng dẫn của chương](#) mô tả định dạng dữ liệu và cách chuẩn bị model.

Tùy --task, script gắn lên backbone một head câu

(AutoModelForSequenceClassification) hoặc head token

(AutoModelForTokenClassification) mới khởi tạo. Với nhãn token, nó căn nhãn bằng word_ids() theo đúng chính sách subword đầu ở trên.

Cách script chạy:

- Mẫu dài hơn --max-length (mặc định 128, tối đa 512 bằng số vị trí của checkpoint) bị từ chối thay vì cắt âm thầm.
- Mặc định học bằng AdamW với learning rate $2 \cdot 10^{-5}$ trong 2 epoch và clip norm gradient ở 1.0; cờ --head-only đóng băng backbone như ở bài 4.3.
- Sau mỗi epoch, chấm validation bằng macro-F1 (head câu) hoặc entity-F1 trên span BIO (head token), giữ trạng thái tốt nhất, rồi lưu model, tokenizer và tệp kết quả run-receipt.json gồm lịch sử từng epoch, điểm tốt nhất và danh sách nhãn.

Đọc tệp kết quả như đọc output của encoder nhỏ: epoch tốt nhất nằm ở đâu, số thực thể đoán so với số thực thể gold, và với head câu, điểm có vượt baseline TF-IDF của bài 6.1 hay không. PhoBERT là lựa chọn tiếng Việt khác, nhưng đầu vào phải được tách từ trước theo hướng dẫn của nhà phát hành.

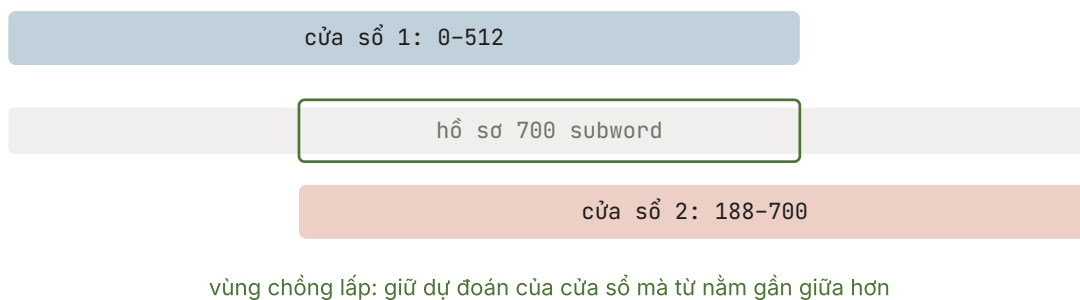
Model đa ngôn ngữ hợp với câu trộn Việt-Anh như “mai mình đi meeting nhé”; fine-tune chỉ bằng dữ liệu tiếng Anh thường vẫn chuyển được một phần sang tiếng Việt, dù kém hơn khi có dữ liệu tiếng Việt. Với NER, 90% token mang nhãn O nên accuracy theo token gần như vô nghĩa; chấm bằng F1 trên thực thể.

Khi phải phân loại một triệu bình luận mỗi ngày và đã có 20 000 nhãn, fine-tune một encoder nhỏ như trên thường rẻ và ổn định hơn gọi một LLM cho từng câu.

HỎI NHANH

Một hồ sơ NER dài 700 subword, và script dừng lại với thông báo mẫu vượt `max_length`. Xử lý thế nào để giữ được nhãn của cả hồ sơ?

- A Đặt `--max-length 1024` để chứa trọn cả hồ sơ
- B Bật truncation để cắt hồ sơ còn 512 subword
- C Bỏ hồ sơ này khỏi dữ liệu để script chạy tiếp
- D Chia thành các cửa sổ tối đa 512, chồng lấp nhau, rồi ghép lại theo từ

Văn bản dài chia thành các cửa sổ chồng lấp; mỗi từ lấy dự đoán từ cửa sổ mà nó gần giữa hơn.

Khi đi thi

- Đọc đơn vị chấm trước khi chọn head: nhãn theo câu, theo từ, hay đoạn trích trong văn bản.
- In tokenization, `word_ids()` và nhãn sau khi đặt `-100` của vài mẫu trước khi train.
- Fine-tune với learning rate từ $2 \cdot 10^{-5}$ đến $5 \cdot 10^{-5}$, chạy hai, ba seed trước khi tin một chênh lệch nhỏ.

Tóm tắt

- BERT học ngữ cảnh hai chiều bằng MLM: chọn 15% vị trí (80/10/10), loss chỉ tính trên các vị trí được chọn.
- Head câu trả (B, C); head token trả (B, L, C); head trích đoạn trả (B, L, 2). Logits đưa trực tiếp vào cross-entropy.
- Padding mask, loss mask -100 và causal mask là ba việc khác nhau; quy ước True/1 phải đọc theo từng API.
- Trên dữ liệu nhỏ, đọc xác suất từng câu và chạy vài seed trước khi kết luận; validation phải chứa đủ tình huống để bắt lỗi tắt.
- Căn nhãn subword, dùng -100 đúng nghĩa và đánh giá theo đơn vị mà đề yêu cầu.

Kiểm tra cuối bài

CÂU 1

Một đội có hai checkpoint cùng cỡ: một encoder hai chiều kiểu BERT và một decoder tự hồi quy kiểu GPT. Đề có hai phần: gán nhãn thực thể cho từng từ trong hồ sơ, và viết tiếp đoạn kết luận cho hồ sơ. Nên dùng model nào cho phần nào?

- A Dùng BERT cho cả hai phần
- B Dùng GPT để gán nhãn, BERT để viết tiếp
- C Dùng BERT để gán nhãn, GPT để viết tiếp
- D Dùng GPT cho cả hai phần

PHÒNG THEO NOAI 2026 Singapore · Vòng sơ loại · Câu 224

CÂU 2

Lúc train, `label_to_id` được dựng từ `sorted(set(train_labels))` với ba nhãn `neg`, `neu`, `pos`. Script chấm validation dựng lại mapping theo cùng cách từ nhãn `validation`, và tập này tình cờ không có câu `neu` nào. Chuyện gì xảy ra?

- A Không sao, vì `sorted` luôn cho cùng một thứ tự
- B Script báo `KeyError` ngay khi gặp nhãn `pos`
- C Chỉ lệch khi validation có nhãn mà train chưa từng thấy
- D `pos` mang ID 1 vốn của `neu`, và điểm bị chấm sai lạng lẽ

CÂU 3

Hàm loss MLM tự viết chọn khoảng 15% vị trí không phải PAD, đặt nhãn -100 ở mọi vị trí khác, rồi ở “dòng A” thay **toàn bộ** vị trí được chọn bằng `MASK_TOKEN` trước khi đưa vào model. Bài báo BERT gốc làm gì ở dòng A, và vì sao?

- A Thay 80% bằng `[MASK]`, 10% bằng token ngẫu nhiên, giữ nguyên 10%, vì khi fine-tune không có `[MASK]`
- B Thay 100% bằng `[MASK]`, vì tỉ lệ 80/10/10 chỉ có trong ablation, không dùng cho model cuối
- C Thay bằng một embedding `[MASK]` học được, để gradient đi qua được vị trí bị che
- D Chỉ che danh từ và động từ, bỏ qua hư từ, để model học ngữ nghĩa thay vì cú pháp

ĐỀ THI NOAI 2026 Singapore · Chung kết · Câu 20

CÂU 4

Hidden states có shape (8, 32, 16). Head token là một `nn.Linear(16, 5)` dùng chung cho mọi vị trí. Logits có shape gì, và head có bao nhiêu tham số?

- A (8, 5), 85 tham số
- B (8, 32, 5), 85 tham số
- C (8, 32, 5), 80 tham số
- D (8, 32, 5), 2720 tham số

CÂU 5

Một đội thay encoder BERT bằng một decoder causal cùng cỡ, nhưng vẫn giữ `logits = head(hidden[:, 0])`, với [CLS] vẫn đứng đầu mọi câu. Sau khi fine-tune, gần như chắc chắn chuyện gì sẽ xảy ra?

- A Vẫn tốt như cũ, vì [CLS] luôn tóm tắt cả câu
- B Tốt hơn, vì decoder được pretrain trên nhiều chữ hơn
- C Mọi câu ra cùng logits, model chỉ đoán được lớp đồng nhất
- D Code báo lỗi shape, vì decoder không có token [CLS]

PHÒNG THEO [NOAI 2026 Singapore](#) · Vòng sơ loại · Câu 229

CÂU 6

Head token trả về logits (B, L, K), còn nhãn là index (B, L) với -100 ở những vị trí bỏ qua. Đưa vào `CrossEntropyLoss(ignore_index=-100)` thế nào cho đúng?

- A Softmax logits trước, rồi flatten như thường cho ổn định số
- B Flatten logits thành (K, B*L), giữ nguyên nhãn (B, L)
- C Thay -100 bằng ID của PAD để attention mask tự bỏ loss
- D Flatten logits thành (B*L, K) và nhãn thành (B*L,)

CÂU 7

Một batch pretraining có 32 câu, mỗi câu 128 token thật. MLM chọn 15% vị trí. Khoảng bao nhiêu vị trí góp vào loss, và so với một causal LM dự đoán token kế tiếp trên cùng batch thì thế nào?

- A Khoảng 614, ít hơn 6.6 lần so với 4064 của causal LM
- B 4096, vì MLM tính loss ở mọi token giống causal LM
- C Khoảng 3482, vì loss nằm ở 85% token không được chọn
- D Khoảng 492, vì chỉ vị trí đã thay bằng [MASK] mới góp loss

PHÒNG THEO [NOAI 2026 Singapore](#) · [Vòng sơ loại](#) · Câu 226

CÂU 8

Văn bản 20 từ có ba thực thể gold: PER “Lan” gồm 1 từ, LOC “Hà Nội” gồm 2 từ, ORG “Bách khoa” gồm 2 từ. Model đoán đúng “Lan”, gán B-LOC cho “Hà” nhưng O cho “Nội”, và bỏ sót “Bách khoa”. Token accuracy là $17/20 = 0.85$. Entity-F1 bằng bao nhiêu?

A 0.33

B 0.4

C 0.5

D 0.8

CÂU 9

Cùng tokenizer và checkpoint, model đang ở chế độ train. Thêm PAD vào cuối câu, attention mask đúng, vậy mà logits của câu đổi. Nên kiểm gì trước?

A Train thêm vài epoch rồi so lại hai lần forward

B Đưa token PAD vào vocabulary thêm một lần nữa

C Chuyển sang `eval()`, rồi kiểm pooling có bỏ PAD ở cả từ lẫn mẫu không

D Sửa nhãn validation cho khớp logits sau khi thêm PAD

CÂU 10

Một bạn giải thích: “Attention mask trong BERT giúp model tập trung vào phần quan trọng của câu.” Nên sửa câu này thế nào cho chính xác?

- A Không cần sửa, vì mask gán trọng số lớn cho các token quan trọng
- B Attention mask chính là ký hiệu [MASK] của MLM
- C Mask chỉ cần lúc train, lúc dự đoán có thể bỏ đi
- D Mask chỉ chặn các liên kết bị cấm, còn trọng số do model học

PHÒNG THEO CMU 10-601 · Exam 3 Practice · Q2.1

Đọc thêm

- Devlin và cộng sự — [BERT](#). Đọc cách huấn luyện MLM và cách chuyển pretrained encoder sang nhiệm vụ.
- Dive into Deep Learning — [Fine-Tuning BERT](#). Nối head câu và head token với shape.
- Hugging Face — [Token classification](#). Xem `word_ids()`, alignment, collator và entity evaluation.
- PyTorch — [TransformerEncoder](#), [CrossEntropyLoss](#). Kiểm mask và `ignore_index`.
- Model card — [DistilBERT multilingual](#). Kiểm kiến trúc, tokenizer cased và license cho recipe.

[Tải gói recipe của chương](#) — gồm các module phụ và hướng dẫn chuẩn bị asset.